

BBN-HEB-241 Bevezetés a bibliai (ószövetségi) irodalomba

1. A Héber Biblia szövege

2010. szeptember 15.

Turán Tamás

Tematika

1. Az írott-nyomtatott bibliai szöveg fontos-típusos formái:

- "liturgiai" formák: Tóra-tekerics; "Tikkun Sofrim" (Tóra-tekerics pontosatlan szövege mellett a maszoretikus szöveg)
- "rabbini" Biblia (targumok, középkori - és későbbi - kommentárok)
- tudományos-kritikai kiadások - ma leginkább: Biblia Hebraica Stuttgartensia (BHS)

2. Egy példa: Dt 33:8 - BHS, qumráni töredék

- a qumráni töredék olvasata a LXX olvasatával kvadrál; a Targumok a maszoretikus szöveggel
- teológiai háttér, implikációk
- mai tudományos álláspont: a maszor. szöveg itt talán valami tendenciózus változtatás eredménye

3. Mássalhangzó-állomány

- qumráni korban (szűkebben definiálva: i. e. 2. sz. eleje – i. sz. 1. sz. vége) RELATÍV sokféleség
- i. sz. 1. sz. vége - 2. sz. eleje: nagyfokú stabilizálódás-standardizálódás; történeti okok és párhuzamos fejlemények (Szentély pusztulása; a kánon kialakulása; kereszténység)
- talmudi korban is még helyenként többféle "variáns"/midrási "olvasat" (al tikre stb.)
- a középkorban a szöveg tovább standardizálódik: a "technika" uniformizál (kódex elterjedése), az "autoritás" szelektál (Maimonides, "Aleppói kódex", Ben-Aser-féle maszóra); a "midrási tevékenység/kreativitás" is fokozatosan elhal

4. Maszóra

- összetevői, funkciói: vokalizáció, kantilláció, egyéb "filol." apparátusok
- helyi tradíciók, maszor. iskolák/dinasztiák; a maszóra eredetének rejtélyei
- a maszórával kapcsolatos "teol." viták: a maszóra (vokal., kantill.) a Szinaj-hegyi kinyilatkoztatás része-e (karaiták, domináns protestáns vélemény), vagy sem (Natronai gaon, domináns katol. vélemény)

Kötelező olvasmány

Würthwein, Ernst, The Text of the Old Testament (ha lehet: 2nd. English ed., Grand Rapids, 1995), I-II. fejezet (pp. 1-39)

Ajánlott olvasmányok

Kustár Péter, A héber Ószövetség szövege (Bp., 2010)